

„Елин Пелин – певец на българското село“
(есе)

*Селската действителност ми се представяше такава, каквата е.
Елин Пелин*

Кой е истинският смисъл на човешкото съществуване и коя е истинската мяра, с която се определя неговото присъствие в света? Това са вечните въпроси, на които се опитва да отговори Елин Пелин.

Разглеждайки селото като хронотоп, където човек съществува, но и живее истински, писателят го представя толкова патетично и емоционално, че ни изправя пред въпроса дали се намираме в света на страданието, на болката, на вечния недоимък, на иначе красиво изрисуваната сиромашия, или сме в храма на живота, където родилият се човек веднага започва да страда и е изправен пред изпитания, но се справя с тях посредством труд и въображение.

Героите на Елин Пелин не са напрегнати, надменни и лицемерни селяни, борещи се с нокти и лакти за по-висока позиция в новоизграждащия се градски свят. Те не се стремят на всяка цена да „имат“ неща от живота и чрез тях да се представят като по-имащи от другите. Борбата не е помежду им, а с живота и неговите немалко трудности и несгоди.

Човекът на Елин Пелин е обаятелен със своята естественост.

“– Ами тия чудновати работи, дето ми ги разправяш, защо ми са? – ще попита Лазо от „Косачи”.

„– Чудновати, но хубави! И току-виж, че чудноватото почва да ти се чини като истина“ – ще му отговори Благолаж.

Това е и единственият начин за справянето с действителността. Мечтателят на Елин Пелин се надява, че именно приказките и песните ще го измъкнат от истината...„за да разбере, че е човек”. Но това не означава, че той се отдава на мечтите си и губи своето чувство за реалност. Просто само понякога въображението му го измъква от суровата реалност, за да го отведе в света на приказките.

Беден, страдащ и веселящ се, грешник или разкайващ се пройдоха, той понася мъжествено всички изпитания на живота.

„– Кой ли се веселят?“ – ще попита в тъгата си Стоилка от „Задушница”.

„– Сиромашта“ – ще отговори Станчо.

И действително сиромашта пее, пие и се весели, дори след като смъртта е отнесла някого, защото в съзнанието на персонажа тя е част от живота. Тя не е заключена в болници и църкви. Нея я няма и в старческите домове. Тя е изпитание, редом с останалите житейски изпитания.

Всичко, което се случва на човека, дори и смъртта, е очаквано и приемано от него като изпитание. Така в „Напаст божия“ нещастieto е изпитание, предизвикано от продължителната суша и болести. Селяните са уморени и измъчени, скръб и безнадежност се носи навсякъде. Как ще излязат от затруднението, причинено от самата природа? С труд – ще отговори героят на Елин Пелин, защото трудът е това, което дава смисъл на човешкото съществуване. В разказа „Ветрената мелница“ дядо Корчан и Лазар Дъбака работят с радост, защото в него виждат същността и радостта от живота. Дори целта не е толкова важна, колкото трудът сам по себе си. Това също е доказателство за жизнелюбието на персонажите на Елин Пелин. Радостта от труда им е различна от сребролюбieto в нашето модерно време, например. Трудът не носи печалба, а по-скоро радост или мъка. В него героят се себереализира, но като цялостно човешко същество, а не като успяла в една или друга област личност. Той оцелява, без това да накърнява достойнството на околните. Напротив – типичната за града отчужденост между хората при Елин Пелин почти не се оказва водеща. В творчеството му примерите са по-често изключение, отколкото правило. Човек не може да живее в самота и сам да се справя с житейските предизвикателства. Затова и в „Задушница“ Станчо и Стоилка ще се съберат в едно семейство с децата си, за да преодолеят самотата. Ще се изправят заедно пред проблемите, които им поднася животът.

Описвайки реалността в българското село, писателят сякаш рисува самият живот такъв, какъвто е и какъвто трябва да бъде. Разрушителните стихии на човешкото страдание събуждат невиджани нравствени и духовни сили, които са естествени и са пробудени от страданието. Човекът е такъв, какъвто е. Без да е абдикирал от държавата, той разчита повече на себе си. Животът не му позволява да отпрати своя ближен и да остане сам. Героят на Елин Пелин живее в общност, която нравствено го предпазва от съблазните на големия град, но и духовно го ограничава.

Експлицирана е идеята, че както в природата има вечен кръговрат, същото е между битието и смъртта. Напълно естествено човекът винаги може

да се върне към протичащия живот, защото състоянието на смърт е само временно състояние и това той разбира като екзистенциален ход.

Творческото наследство на Елин Пелин е неизчерпаем източник на духовна енергия. Разказите му са наситени с жизнерадостен и весел смях, в който се оглежда част от българската национална съдба от онова време. Селянинът оживява във всеки един негов разказ, кара ни да страдаме и да се веселим заедно с него, да скърбим и ние действително скърбим, когато и той скърби. Днес такива селяни почти не са останали, вече го няма опечаления Боне Крайненеца, подкарващ към браздата замахалия с опашка Белчо и болната Сивушка...

Четейки Елин-Пелиновите творби, отваряме широко очите си и преставаме да дишаме, докато не дойде краят им.

Димитър М. Стамберов, (18 г.), Средно духовно училище Софийска духовна семинария „Св. Иван Рилски“, адрес: гр. София, ученик в 12. клас